

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת בשלה תשע"ז לפ"ק

בעיר פאלם ספרינגס

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתק"ג

עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ ע"כ. (ועיין בישמח משה בפרשתנו בביאורו). וכיון שאותו הדור קיבלו על עצמם עול התורה, שהחזיר ה' אותה על כל אומה ולשון, ורק ישראל קבלוהו ואמרו נעשה ונשמע, ויצאו ממצרים על דעת זה, בהוציאך העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה (ג-יב). על כן מאותו הדור העביר ה' את עול דרך ארץ, שלא הוצרכו לעמוד על פרנסתם, והנני ממטיר לכם לחם מן השמים.

אמנם אף שמכללות ישראל העבירו עול דרך ארץ, והמטיר להם לחם מן השמים, מכל מקום בפרטיות היו כמה חילוקים בהמן בין אחד לחבירו לפי צדקתו, כדאיתא בגמרא (יומא עה.) כתיב (במדבר יא-ט) וברדת הטל על המחנה לילה וגו' [אלמא בתוך המחנה ירד], וכתיב (שמות טז-ד) ויצא העם ולקטו וגו' [יציאה מחוץ למחנה משמע], וכתיב (במדבר יא-ח) שטו העם ולקטו [משמע למרחוק], הא כיצד, צדיקים יורד להם על פתח בתיהם, בינונים יצא העם ולקטו, רשעים שטו העם ולקטו. ופריך עוד, כתיב לחם [משמע אפוי], וכתיב עוגות [משמע קודם אפיה], וכתיב וטחנו, הא כיצד, צדיקים לחם, בינונים עוגות, רשעים טחנו ברחיים ע"כ.

ואם כן בירידת המן נתגלה לעיני כל מהות כל אחד מישראל, שאם היה צדיק ראו כולם שעל פתח

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה', מלא העומר ממנו למשמרת לדורותיכם, למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר, בהוציאני אתכם מארץ מצרים (טז-לב). ויש להבין למה לא נצטוו גם בשאר הנסים לעשות ממנו משמרת לדורות, כגון הבאר והשליו ושאר הנסים במצרים, רק במן. ובאבן עזרא נראה שרצה ליישב זה, וכתב זה הנס היה גדול מכל הנסים שנעשו על ידי משה, כי נסים רבים היו במן, ועמדו ארבעים שנה, ולא כל הנסים אחרים ע"כ. גם להבין למה נצטוו על 'מלא העומר' דייקא, ומה איכפת אם יהיה פחות או יותר, הלא סוף כל סוף יהיה להם זכרון למשמרת. גם לבאר הנגינה למען יראו את הלחם, מונח מונח רביעי.

ונראה דהנה הכתוב אומר, ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, כי לא ידעו מה הוא (טז-טז). וידוע מה מה שפירש הרה"ק מרימנוב זי"ע, שאדם מישראל שאכל את המן, היו פניו משתנים ומקבלים צורה אחרת, עד שלא הכירוהו כלל, שלא היה זה אותו האדם שמלפניו כן. ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, מי הוא זה, הלא זה אינו אותו אדם שמקודם, צורתו מעודנת יותר. ויאמר משה אליהם הוא הלחם, המזון מן השמים הוא אשר גרם לכך ע"כ.

ויש לומר עוד, כי הנה ירידת המן לישראל במדבר, מורה לנו על מה שאמרו חז"ל (אבות ג-ה) כל המקבל

השמים על ביתו, וכאשר נולד בן ניתוסף עומר, וכאשר נתחתן ויצא מביתו נחסר עומר. וכמו כן בקנה עבד ניתוסף לו, ואם מכר נתמעט עומר. וגם בעצם הדברשל ירידת המן ראו בה ישראל בה נקודת אופן הפרנסה, שמזונות הוא מן השמים, שזן ומפרנס לכל, ולא מוטל על האדם רק חיוב בהשתדלות לצאת וללקוט, אבל התוצאות אינו לפי מעשיו כלל אלא כפי מה שנגזר, ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר.

ומכל זה ראו ישראל והתבוננו, אשר כל מעשה האדם גלויים לפני ה', וזה נתן חיזוק שלא ימעדו אשוריהם מדרכי התורה. אמנם ראו בהמן עוד פלא, שמזה נתגלה להם אשר לא רק על מעשה בני אדם יש השגחה, אלא גם על מחשבותם, וכמו שאנו אומרים, אני מאמין באמונה שלימה שהבורא יתברך שמו יודע כל מעשה בני אדם וכל מחשבותם, שנאמר היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם (תהלים לג-טו). והוא ממה שאמרו חז"ל (יומא שם) טעם כל המינין טעמו במן. ודרשו הכתוב והיה טעמו כטעם לשד השמן (במדבר יא-ח), מה שד זה מתהפך לכמה גוונים, אף המן מתהפך לכמה טעמים ע"כ.

ובכתב סופר פירש, ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, דהנה כשירד המן מיד הלכו כולם לטעום ולאכול ממנו, וכל אחד כפי שהתאוה באותו שעה לאכול טעם בו, וזה שהיה חושק אז בבשר טעם בו טעם בשר, וחבירו שחפץ בדגים טעם בו דגים, וכן כולם. וכל אחד כפי שטעם בו אמר מה טוב כבשר, וזה טוב כדג, וזה כדבש. ולכן תמהו איש אל אחיו מה זה שמשונה בטעמו לכל אחד טעם אחר. והיינו ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, כלומר מה הוא, כי לא ידעו היינו שלא יוכלו לידע ולהבין מה הוא שיהיה בו טעמים שונים ומשונים, ומעולם לא שמעו דבר הזה שישתנה טעמו, והיינו כי לא ידעו מה הוא ע"כ.

ואם כן כיון מי שעלה במחשבה לטעום בו טעם בשר נתהפך טעמו לבשר, ואם רצה טעם דגים נתהפך

ביתו נפל המן, ולא שמעו מביתו קול ריחיים, ולא ראו עשן של בישול ואפיה. אבל מי שהיה רשע, ראו כולם איך הוא צריך לשוט חוץ למחנה להשיג מזונו, ושמעו קול רחיים מביתו, ועשן אש האפיה והבישול, ונתגלה מהותו. והנה האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב (שמואל א יז-יט), ובני אדם מעריכין כל אחד לפי ראות עיניו, אבל כלפי שמיא גליא האמת, וכמאמרם (פסחים ג.) שרב יוסף בריה דרבי יהושע חלש ואיתנגיד, כי הדר, אמר ליה אבוה מאי חזית, אמר ליה עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה ותחתונים למעלה, אמר לו בני עולם ברור ראית ע"כ. וברש"י עליונים למטה, אותן שהיו כאן חשובים ראיתי קלים ע"ש. והיינו שבחשבון א-ל דעות יתכן שמי שלמראה עינים נראה אדם פחות, חשוב למעלה צדיק מפני גודל נסיונותיו ויראתו את ה', ולעומת זה העליונים הם נחשבים בשמים לתחתונים. וכעת בירידת המן נתגלה האמת, כל אחד מה היא מדריגתו. וזהו ויאמרו איש אל אחיו מן הוא (בניחותא), כל אחד היה יכול לומר על אחיו מה מהותו, אם צדיק או בינוני או רשע, כי עד עתה לא ידעו מה הוא, מהו מדריגת אחיו, כי האדם יראה רק לעינים, וכעת נתגלה לכל האמת.

ולפי זה היה המן מוסר השכל לישראל, כי ה' משגיח על מעשי בני אדם, ויש לו ידיעה ברורה על כל תנועותיו, ואם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה' (ירמיה כג-כד), שהרי כל אחד ראה יום יום אצל המן, שה' יודע מצבו. אם היה צדיק במעשיו, מצא מזונו סמוך לפתחו, והיה מוכן לאכלו תיכף, ואם היה בינוני הוצרך כבר להתעמל על מזונו. ואם היה רשע היה עמלו עוד יותר.

וכמו כן ראו זה עוד הפעם, שאמר הכתוב, זה הדבר אשר צוה ה', לקטו ממנו איש לפי אכלו עומר לגלגולת מספר נפשתיכם, איש לאשר באהלו תקחו. ויעשו כן בני ישראל וילקטו המרבה והממעט. וימודו בעומר, ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר, איש לפי אכלו לקטו (טו-טז). הרי שהיה חשבון מדוייק מן

והנה מצינו להלן (בפרשת בהעלותך) שהתאונו ישראל על המן, ואמר הכתוב (יא-ב) והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה, וישוּבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכילנו בשר וגו', ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו, והמן כזרע גד הוא ועינו כעין הברדלח, שטו העם ולקטו וטחנו ברחיים או דכו במדיכה ובשלו בפרור, ועשו אותו עוגות ע"כ. וברש"י והאספסוף אלו ערב רב, שנאספו עליהם בצאתם ממצרים, וישוּבו גם בני ישראל ויבכו עמהם ע"כ. והיא פליאה דהן אמת דהרבה חברותא עושה, אבל עד כדי כך שבני ישראל גם כן יבכו על טובתו של מקום, זה לא מובן. גם להבין מה שהאריך הכתוב כאן סדר המן, שטו העם ולקטו וטחנו ברחיים וכו'. שאין זה מקומו כאן אלא לעיל בירידת המן. וברש"י כתב, והמן כזרע גד, מי שאמר זה לא אמר זה, ישראל אומרים בלתי אל המן עינינו, והקב"ה הכתיב בתורה והמן כזרע גד וגו', כלומר ראו באי עולם על מה מתלוננים בני, והמן כך וכך הוא חשוב ע"כ. וזה דלא כפשטות הכתוב שזהו המשך מהדברים הקודמים.

ונראה כי האספסוף התרעמו על המן, שעל ידי זה היו מוכרחים לשמור מצות ה', שלא יגלה המן עליהם שהם רשעים, כאשר יראו כולם באיזה אופן המן נופל להם. וכמו שאמרו (ברכות כח:) כשחלה רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו, אמרו לו רבינו ברכנו, אמר להם יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם, אמרו לו תלמידיו עד כאן [בתמיהה, כלומר ולא יותר ממורא בשר ודם], אמר להם ולואי [שיהא כמורא בשר ודם, שאם כן תחדלו מעבירות הרבה], תדעו כשאדם עובר עבירה [בסתר, ממורא הבריות, ויודע שהכל הוא גלוי להקדוש ברוך הוא, ואינו מניח בכך] אומר שלא יראני אדם ע"כ. וזהו שאמר והאספסוף אשר בקרבו 'התאוו תאוה', הם התאוו שיוכלו ללכת אחר תאותם, וזה נמנע מהם כעת, כי 'בלתי אל המן עינינו', עינינו מסתכלים תמיד על המן שיגלה את מעשינו, ולכן אנו נצרכים לכבוש את תאותינו. והמשיכו לאמור, והמן

לדגים, הרי ראו שהקב"ה יודע מחשבות לבו, והוא אתו עמו בכל עת, שבאותו רגע שבא לו מחשבה לטעום איזה טעם, היה טועמו תיכף, ושפיר ראו בעיני בשר כי ה' יודע כל מחשבות בני אדם.

ולכן צוה ה' לעשות משמרת להמן, ליקח צנצנת עומר מן, להעמידו לזכר עולם, לא רק לזכרון הנס בלבד, כי על שאר נסים לא נצטוו לזכר, אלא במן יש יסוד גדול להעלות על זכרונו תמיד, כי שם נתגלה לעיני כל כי ה' יודע כל מעשה בני אדם וכל מחשבותיו, וכאשר ישימו זאת אל לבם תמיד, יזהרו בכל מעשיהם ומחשבותיהם שיהיו קדושים לה'. ודבר זה נתגלה בהמן מארבעה דברים שהיו רואים בה. חדא, שלצדיק נופל על פתח ביתו, ולרשע שטו העם ולקטו. שנית, שלצדיק המן היה לחם אפוי, והרשע הוצרך לטוחנו ולאפותו. שלישית, במה שהיה עומר מדוייק לכל אחד מבני ביתו, הרי שה' רואה מי הם באהליו, וכמה לקט ממנו, והעדיף והחסיר לפי מספר אנשי ביתו. רביעית, שטעמו בו כל הטעמים, כל מה שעלה לו במחשבה. וזהו שאמר ה', מלא העומר ממנו למשמרת לדורותיכם, 'למען יראו את הלחם', מונח מונח רביעי, מה שנצטוו שתהא מונח המן לפני ה', הוא בשביל שמונח בו ארבעה דברים, ארבעה נסים שונות, שממנו ילמדו על השגחתו הנפלאה של ה' על מעשה בני אדם ומחשבותיהם.

ולכן נצטוו על מלא העומר דייקא, שבזה יזכרו ישראל תמיד ללמוד על פרנסתם שהכל מושגח מן השמים, ואין על האדם רק לעשות השתדלותו, אבל התוצאות הם לפי גזירת בוראו עליו, שכל מזונותיו קצובים לו מראש השנה (ביצה טז.), ועליו אין להוסיף, וממנו לא יגרע לו. ועל כן יניחו 'מלא העומר', להזכיר אותנו שכל אחד מצא עומר מלא לכל אחד מבני ביתו, ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר.

יצא ללקוט המן, כדי שלא יצטרך לשוט אחריו חוץ למחנה, ויאכל מן המוכן אצלו פת בסלו. אבל כעת שנצטוו איש אל יותר ממנו עד בוקר, ואם הותירו וירם תולעים ויבאש, על כן היו צריכין להזהר תמיד במעשיהם שלא יחטאו].

אמנם לא רק להאספסוף אשר בקרבו הכאיב דבר זה, אלא וישוּבו ויבכו גם בני ישראל, שגם הכשרים

בישראל בכו על זה, אך בכייתם היתה כוונה שונה מהיפוך להיפוך מהאספסוף, כי הם השיגו חשיבות עבודת ה' היא כאשר יש להאדם נסיון לעשות כך וכך, והבחירה הוא בידו, והוא משליך הכל רק לכבודו ית"ש, לעבודה כזו יש חשיבות, שזהו עבודה מאהבה, אבל אם הוא מוכרח בעבודתו מצד שמתבייש לחטוא לעיני בני אדם, הרי עבודה זו מיראת בשר ודם, ואין לה חשיבות, שהרי מוכרח הוא בעבודתו.

ולכן אמר הכתוב, והאספסוף אשר בקרבו התאוּו תאוּה, הם התרעמו על המן בשביל שהתאוּו ללכת אחר תאוּתיהם, ועל ידי המן נמנע הדבר, כי בושים הם שיתגלה לעיני כל מה שעשו. ומסיבה זו וישוּבו ויבכו גם בני ישראל, גם הם התרעמו על המן שמגלה הכל, אבל בכייתם היה מצד אחר לגמרי, שמגודל השתוקקותם לעבוד את ה' מאהבה ולא ממורא בשר ודם, לא רצו בהמן, באמרם יעתה נפשינו יבשה, הנפש שלנו נתייבש, אין חיות בנפשינו בעבודתינו את ה', כי מוכרחים אנו בזה מפני הבזיון, אין כל בלתי אל המן עינינו, בכל מה שאנו עושים, עינינו הוא על המן, מה יהיה למחר בנפילת המן, מה יודיע המן על מעשינו, והם רוצים לעבוד את ה' מאהבה, שיהיה להם הבחירה לחטוא, ויהא להם נסיונות, ואף על פי כן יתגברו על יצרם לעשות רצון קונם.

כזרע גד הוא, שדרשו חז"ל (שם) מלשון הגדה, שהיה מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין ע"ש. וכיון שהמן מספר הכל, ומעשה בני אדם מתגלין על ידו מה שעשו בסתר, על כן ויתרו על המן, ואמרו מי יאכילנו בשר, וזכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם, וברש"י חנם מן המצות, שלא הטיל האוכל עלינו עול מצות, אשר לא כן הוא בהמן.

והפנירו את דבריהם, כי במן ניכר על כל אחד מהו מצבו בעבודת ה', כי החוטאים ובעלי תאוּה שטו העם ולקטו, הם צריכין לשוט מחוץ למחנה עבור מזונם, והבזיון גדול לעיני כל שנתפרסם חטאו, ושוב לאחר שהם מביאים המן לביתם יטחנו ברחיים או דכו במדוכה, הם צריכין עוד להשמיע קול באהליהם לטחון המן ברחיים, ושוב הקול משמיע שחטאו. וגם להבינונים יש סימן, ובשלו בפרור ועשו אותו עוגות, הם מוצאים המן עוגות שלא נאפה עדיין, וצריכים הם לאפותו ולבשלו. ולכן בכל מעשינו שאנו רוצים לעשות, עינינו תלויות אל המן, מה יספר המן עלינו מחר, ועבודה זו קשה עלינו מנשוא. ועל זה התאוּנו גם לאחר זמן ואמרו, למה העליתנו ממצרים למות במדבר, כי אין לחם ואין מים, ונפשנו קצה בלחם הקלוקל' (במדבר כא-ה), שהתרעמו שלחם הזה מגלה כל קלקול שהאדם עושה, שאם חטא באותו היום, יתגלה הדבר בבוקר בנפילת המן שזה נתקלקל.

[ונתעוררתי] דלכן בא ציווי ה', איש אל יותר ממנו עד בוקר (טו-טז), כי בדרך כלל התביישו לחטוא במדבר מפני שהמן בבוקר יגלה חטאו, אבל אם יכולין להותיר מיום לחבירו, אז יצניע מהמן בביתו על כמה ימים ושבעות, ואם יכשל בחטא, אותו היום לא

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' עזריאל יהודה ברייער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב	מוה"ר ר' יצחק אייזיק איידליס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב	מוה"ר ר' אברהם בנימין ווייס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב
--	--	---